

Dr. GH. PREDĂ

vicepreședintele „Astei”

Dr. G. Brau

Cu foarte coliziuni.

Dr. Brau

Câteva impresii din Marea Britanie

— Anglia, Scoția și Irlanda. — Principalele orașe ale
Insulelor Britanice —

Cluj, 1927.

Editura Revistei „Societatea de mâine”

1850

Wm. V. Brown

Wm. V. Brown

Wm. V. Brown

Wm. V. Brown

Wm. V. Brown

Wm. V. Brown

Wm. V. Brown

Anglia, Scoția și Irlanda

Regatul Unit așezat în Insulele Britanice din Occidentul Europei și format din patru părți principale — Anglia cu țara Galilor, Scoția și Irlanda —, atrage, — prin regiunile, locuitorii și mai ales forța sa maritimă, — atenția lumii întregi și deșteaptă, dorul și interesul multora de a-l vizita și cunoaște de aproape.

Nu am pretenția de a scrie, că cele 30 zile de călătorie întreprinsă în cuprinsul acestei țări, mi-au dat posibilitatea de a cunoaște totul și nici nu-mi pot imagina, să pot descrie în cadrul restrâns al revistei, toate impresiile câștigate. Mă voiu mărgini deci a rezuma pe cele mai importante, fie sub forma unor considerațiuni mai generale, fie expunând mai în detaliu anumite centre sau orașe mai de seamă.

În privirea generală pot spune că cele 45 milioane de locuitori din aceste insule ocupă ținuturi foarte variate.

Anglia este mai muntoasă în partea sa occidentală și mai plană, brăzdată de fluvii, în partea sa orientală.

Comitatele din Sud-Vest conțin în special o varietate infinită de peisaje maritime; unele grandioase, sălbatice; altele mici și liniștite. Această parte are climatul cel mai dulce, cel mai potrivit și de aceea mai poartă numele de „Riviera Britaniei”. Rămâne ca cel din urmă district în care Bretonii de rasă celtică, luptară contra Saxonilor. Găsim în această regiune multe expresii din Bretonia franceză cu prefixul tre. Populația a conservat tipul celtic. Dacă minele de căsitor abundă la Cornouailles, țara Devonshire din această regiune, rămâne renumită prin produsele de lapte și cidru. Dealungul întregii coaste se esalo-nează numeroase și draguțe plăji.

Comitatele din Estul Angliei care se întind dealungul Mării Nordului până la râul Ouse se prezintă cu numeroase porturi maritime, stațiuni balneare, orașe cu vechi

catedrale (Lincoln), vestite colegii universitare (Cambridge) și chiar centre de crescători de animale sau antrenamente pentru cai de curse, cum este Newmarket.

Țara Galilor cuprinde întreaga regiune ce a constituit locul de retragere a locuitorilor celți în fața numeroaselor invazii și pe cari Romanii au intitulat-o marea Britanie. Această țară își are farmecul său deosebit prin numeroasele și variatele priveliști pitorești. În apropierea mării se găsesc numeroase insule și peninsule cu munți plini de ardesie și porfir, cu numeroase fabrici, apoi regiuni cu păduri și văi încântătoare, castele fermecătoare, fiecare cu stilul și însemnătatea sa istorică, punți curioase (adevărate tunele), lacuri cu perspectivă sublimă (Panorama Walx) în sfârșit mărețe ruine ce simbolizează trecutul plin de fapte mărețe al acestui popor.

Comitatele dinspre nord sunt mai muntoase în spre apusul lor decât în spre răsărit (unde avem câmpia Cambrienne). Către sud aceste comitate cuprind multe bălți ce alternează cu câmpii ce pot fi lucrate pentru agricultură. Între Marea Irlandei și linia care unește Lancasterul cu Carlisle se găsesc lacurile Angliei. O regiune admirabilă cu munți cari deși nu ating înălțimi mari, totuși sunt dificili de urcat. Câmpia însă oferă un amestec pitoresc de stânci sălbatice, de torente impetuoase și de văi fermecătoare în care dorm liniștite aceste mărețe lacuri.

Scoția separată de Anglia prin un șir de munți înalți (Cheviot) este mult mai accidentată ca aceasta din urmă. Depresiuni aproape paralele acoperite de apă și mărginite de păduri și munți înalți constituiesc frumoasele sale lacuri și canale. În special canalul Caledonian, care leagă Marea Nordului cu aceea a Irlandei, este unic în felul său.

Romanii numeau Caledonie acea parte din

Scotia care se întinde dincolo de strămtoria Clyde și Forth. Locuitorii se numeau Caledonieni. Mai târziu li s'a zis Pictii. Numele de scoțieni le vine dela o colonie de scoți care părăsiseră Irlanda, pentru a se stabili în comitatul Argyle și în Highlandul (țara muntoasă) occidental.

Scotia nu numai că este mai muntoasă ca Anglia, dar este mult mai sălbatică, mai puțin populată și mai puțin productivă.

Din punctul de vedere al rasei, trebuie să distingem în Scoția două categorii de locuitori. Unii numiți Lowlands sau de câmpie, stabiliți mai mult prin sudul Scoției și alții numiți Highlands sau de munte, stabiliți prin țara: Tagului, Calanderului precum și între Dundee și Inverness.

Cei din câmpie formează o rasă foarte amestecată de: Picti, Celți și Saxoni. Vorbesc un dialect special asemănător celui vorbit în Northumberland și Iorkshire.

Scoțienii dela munte păstrează rasa lor celtică, foarte rar amestecată cu sânge scandinav. Au conservat limba, costumele, muzica, obiceiurile și chiar instituțiile lor speciale. Foarte multe secole au acordat numai de formă, supunere coroanei scoțiene. În realitate erau mult mai respectuoși față de instituțiile și șefii lor, decât față de parlament sau regii țării.

Astăzi fuziunea cu Anglia se poate considera completă. Exceptând câteva regiuni îndepărtate, limba pe care o vorbesc acești Highlandzi este cea engleză, care se arată numai puțin dură pentru urechea celui ce cunoaște perfect această limbă.

Vechiul costum național scoțian care consta din o rochie scurtă, ce lăsa să se vadă genunchii goi și cu o ciucure atârând în față, nu mai este purtat prin orașe decât de soldații anumitor regimente scoțiene, la anumite întruniri naționale sau de membrii vre-unei familii istorice (ex.: Cambell, Gordon, Macdonald, etc.) cari prin acest port vor să evidențieze însemnătatea istorică a străbunilor. Aceste familii poartă deci la anumite ocazii un tartan distinctiv care constă din o stofă cu pătrate dispuse în mod particular pentru fiecare familie. Prăvăliile Scoției sunt pline de tartane sau rochii cu dungi și desemnuri variate. Aceste lucruri sunt însă de pură fantazie și nu au nimic comun cu costumele vestitelor familii, ce au luptat sau apărat secole întregi, independența țării sau pe șefii lor.

Cimpoaiele cu cornuri ale Scoțienilor amintesc pe acele bretone din Franța. Ele joacă un mare rol în ceremoniile naționale și fac parte printre instrumentele de mu-

zică ale fiecărui regiment scoțian. Mulți proprietari sau bogătași dela munte (Highlands) întrețin pe contul lor câte unul sau doi din acești „piperi” care-i delectează cu cacofonia lor discordantă.

Irlanda mai puțin accidentată ca Scoția conține deasemenea văi și lacuri încântătoare.

Este cunoscut faptul, că nu poți prețui însemnătatea celor ce vezi în o țară sau în o regiune, decât cunoscând istoria acelei țări sau regiuni.

Nicăiri poate mai mult ca în Marca Britanie nu se poate vedea dragostea și venerația ce o poartă poporul față de înaintașii sau străbunii lor vrednici de laudă. În afară de faptul că aproape fiecare sat își are monumentul eroilor săi. Nu există apoi oraș în Anglia care să nu aibe vre-o statuie sau monument înălțat în memoria lui: Nelson, Darwin, Stanley, Spencer, etc. Scoția încă comemorează prin multe monumente memoria lui Walter Scott, Livingston, Argyl, etc., iar Irlanda nu se lasă mai pe jos.

Cred necesar deci a rezuma prin câteva cuvinte și sbuciumată viață a acestui din urmă popor puțin cunoscut la noi.

Poporul irlandez ocupă un loc în istorie numai din secolul V, adică de când sfântul Patrik (care este considerat ca sfântul ocrotitor al țării) vine să propage evanghelia. Și astăzi încă și se arată în catedrala Dublinului, locul unde a fost botezat regele și supușii săi.

Din Irlanda pleacă cei mai mulți misionari în: Scoția, Germania, Elveția și chiar în Nordul Italiei.

Se poate spune că până în secolul IX, această țară fu considerată ca principalul centru al creștinătății occidentale.

Irlandezii au avut să sufere însă diferite cuceriri. Mai întâi a fost cea daneză, urmează alte popoare care opriră poporul indigen, până ce un erou național (regele Brian Boru) învinge pe năvălitori și asupritori, punând capăt dominației lor în insulă. Danezii cari se găseau aici se convertesc la creștinism și construiri numeroase catedrale.

Cucerirea insulei de Anglo-Normanzii lui Henric II (în virtutea unei bule obținute dela Papa Adrian IV) a fost urmată de secole întregi de lupte sângerânde între Irlandezii oprimați și noii lor stăpânitori, care se purtau destul de tiranic. Este de ajuns să amintesc să sub Cromwell, aproape trei milioane hectare au fost confiscate, în mod arbitrar, iar proprietarii obligați să locuiască numai ținutul Connaught. Fapt

care a făcut să se scoată din gura unuia, exclamația că: „nu era pentru un irlandez (în acele vremuri) dreptul de a avea atâta apă ca să se poată îneca, nici vre-un arbore ca să se poată spânzura și nici măcar atâta pământ ca să-l poată acoperi”.

La urcarea pe tron a lui Jack II, lucrurile se schimbă. Catolicii se dau de partea lui, în schimb protestanții trec cu William III. Incepe o mare opresiune a catolicilor, care dură până la 1829 când Daniel O'Connell reușește să facă a se vota legea de emancipare catolică.

Toate guvernele engleze din ultimul timp au făcut eforturi a repara în oarecare măsură, efectele dezastroase ale tiraniei de odinioară, la care se mai adăogase foamea, pesta și emigrările. Aceste guverne fac cheltuieli mari, spre a putea menține în Irlanda o mică proprietate.

În sfârșit veni legea Home Rull Bill care acordă irlandezilor o largă autonomie locală: cu un parlament și un guvernator propriu.

Această autonomie întâmpină însă multă rezistență nu numai din partea englezilor dar chiar a unei minorități irlandeze protestante, care se crede victimă și din punct de vedere al oprinării religioase și prin repartitia impozitului pe care-l suportă cei mai mulți, ca unii ce dețin averile cele mai mari ale țării.

În Irlanda găsim deci astăzi nu numai monumente care simbolizează memoria tuturor acelor ce au luptat pentru libertatea ei, dar și fapte ce arată spiritul de independență față de Anglia. Astfel se vorbește aici dialectul lor, străzile sunt scrise în literile lor speciale, există o vămuire pentru tot ce vine din Anglia, etc.

Pretutindeni, dar mai ales spre Nordul Scoției *climatul* este umed. Fapt care face ca focurile în căminuri ca și încălzitoarele de pat să funcționeze până aproape în luna Iunie. Influența curenților maritimi face ca iarna să nu fie prea aspră și vara prea călduroasă. Zilele de ceață sunt cele mai numeroase din an. Această ceață dă însă edificioilor un aer de antichitate care le mărește caracterul lor pitoresc.

Cu cât înaintăm mai mult spre Nordul Britaniei, cu atâta aureola boreală face ca zilele să se arate extrem de lungi. La începutul lunii Maiu localitatea Aberdeen era la ora 9 și jum. seara sub o lumină mult mai clară ca aceiași oră din zilele de vară ale lunii Iulie dela noi.

Ceața deasă de care am vorbit mai sus, este mult întinsă în Nordul Scoției și ea

constituie o piedică nu numai în circulația pe mare, dar chiar și în cea de pe uscat.

Această greutate de circulație se observă atât în porturile orașelor industriale și comerciale maritime; — adică acolo unde mișcarea este mai mare, — cât și pe străzile frecventate ale Londrei.

De altfel circulația subpământeană (ac-tivitățile) din acest din urmă oraș, este inferioară Parisului; în schimb circulația de pe străzi, întrece orice oraș de pe continent.

Există mai multe mijloace pentru înlesnirea acestei circulații: sens unic, pasaaje și tunele pentru pietoni, etc. totuși ea devine cu totul anevoioasă în timpul de ceață.

Sergenții de oraș poartă nu numai mânusi, dar și manșete pe antebraț de culoare albă, spre a se distinge pe această vreme de negură. Ei înlesnesc trecerea prin o gimnastică cu mâinile bine educată de trecători și conducători de vehicule. Mulțumită cred acestei abile gimnastice se evită accidentele ce ar putea avea loc.

Dacă *cultura cerealelor* este puțin întinsă în cuprinsul întregii Britanii, în schimb sunt *bogate pășunile pentru vite*. Printre aceste animale remarcăm: faimoși cai mari scoțieni cu păr bogat și lung care acopere ca un mașon aproape întreaga țară, vacile de un soi special și cu o culoare neagră, în sfârșit oile care-și târăse cu greutate bogata lână ce atârână după ele ca trenile lungi ale rochiilor de odinioară. Când aceste oi se repausează pe stânci cu botul și picioarele ascunse în mormanul de lână, îți lasă impresia din depărtare, a unor mari broaște țestoase lipite de aceste stânci.

Insulele Britanice sunt regiuni unde *pescuitul* este foarte dezvoltat și de aceea atât costumele cât mai ales cismele lungi ale pescarilor precum și ustensilele de pescuit se zăresc chiar din tren expuse la soare dealungul tuturor coastelor pe unde călătorești.

Toată *industria* dar mai ales aceea a fierului și cărbunelui constituie renumele anumitor orașe și face faima acestei mari puteri maritime.

De altfel îndată ce te apropii de vre-un oraș cu oarecare însemnătate, numeroasele coșuri de fabrici îți indică bogata industrie locală.

Printre *monumentele Angliei* întâlnim cele edificate de pe timpul romanilor și care să prezinte vre-o importanță deosebită. Avem însă urme mai însemnate din lucrările militare a acestor primi cuceritori,

atât în citadela dela Douvres areul de triumf dela Lincoln, cât și în faimosul zid a lui Agricola care se găsește la frontiera Scoției.

În schimb sunt numeroase primele biserici creștine, acele construcțiuni de dimensiuni mici, în o artă primitivă care imită mai mult sau mai puțin stilul edificiilor romane sau pe acel normand. Aceste biserici sunt caracterizate prin turnuri înalte, ferestre mici rotunde, iar la jumătatea înălțimei zidurilor niște coloane pline de ornamente.

Stilul normand a fost introdus în Anglia de Edward confesorul în vestita biserică Westminster din Londra.

Acest stil reprezintă biserica cruciformă cu un turn central și două alte spre Vest.

Masiv și simplu la început acest stil se îmbogățește cu timpul prin ornamentațiuni variate și în special prin portali frumos sculptate, care s'au conservat chiar atunci când clădirea principală ruınată, a trebuit să fie construită din nou.

Stilul gotic se întâlnește încă destul de des în Britania. Și acest stil se perfecționează cu timpul construindu-se capitolii și areuri din ceale mai frumoase și deosebindu-se prin aceasta de Franța, unde tot progresul s'a arătat în ornamentația ferestrelor. Apogeeul stilului gotic este ajuns în secolul XIII.

Influența renașterii italiene se arată în Anglia prin secolul XVI și ea explică pentru un moment stilul gotic. Această influență ajunge să fie recunoscută ca oficială prin mijlocul secolului XIX, când s'e revenit pentru câțva timp la stilul gotic perpendicular, așa precum se vede în mărețul edificiu al parlamentului din Londra.

Aceea ce se construiește în prezent nu se poate spune că aparține vre-unui stil particular al epocelor trecute. Este mai mult un amestec, un neogotic care se adaptează însă perfect curiosului climat al regiunii.

De altfel atât în Londra cât și în celelalte orașe ale Mării Britanii se construiește mult.

Vedem cartiere noi în stiluri foarte variate.

Aș putea spune că dacă fiecare stradă își are construite clădirile uniforme, stilul său va diferi nu numai de acel al străzii vecine, dar a tuturor străzilor din cartierul respectiv.

Cu toate că ne-am obișnuit să considerăm pe englez ca o persoană cu temperament calm și măsurat în tot ceea ce face, totuși este de ajuns să vizitezi Anglia în epocile

de reuniuni sportive sau electorale, pentru a vedea că și în el există o vivacitate mai mare decât se crede.

Dacă la unele sporturi în special tenisul (care se joacă pretutindeni) se arată mai liniștit ca meridianul nostru, în reuniunile publice electorale și mai ales în cele feministe este destul de vehement.

Nu odată ți se întâmplă să vezi diferiți propagandiști (religioși, politici, etc.), oprindu-se în stradă, adunând publicul prin cântece de gură sau instrumente și încalzându-l cu un discurs care arată scopurile și foloasele societății pe care o reprezintă.

În zilele de sărbători se pot în special remarca doamnele dela societatea „Armée de salut” care poartă un costum deosebit atrăgând publicul prin cântece sau dans și propagând prin discursuri înflăcărâte ideile salutare de care sunt călăuzite.

Deși englezul este amabil și îndatoritor la serviciul pe care-l cere, totuși învățând cu greu altă limbă nu-ți poate răspunde decât în englezește și mai mult prin semne ghicești, ceiace dorești să afli.

Cu toate că au trecut prin războiul recent, *loialitatea engleză* este păstrată aproape în toată țara ca și în trecut. Nu numai că nu se speculează faptul că ești străin, dar păstrează o mare *încredere în cinstea și omenia oricărui străin*.

Prin orașele din nordul Scoției mi-a fost dat să văd obiceiuri ce arată încrederea în cinstea altora și pe care nu le-am văzut dela războiul încoace în alte țări. În fața ușilor dela casele ce mărgineau trotuarele, diferiți furnizori, depuneau furnitura lor (lapte, carne, pâine, legume, etc.) așteptând simplu să fie luate de proprietar. Trecătorii își caută de drum. Nimănui nu-i trece prin minte să-și însușească ceea ce nu-i aparține. Chiar în vagoanele de căi ferate ți-se lasă la dispoziție o bogată și luxoasă veselă (de argint) în care ești servit dela restaurantele din gări sau dela tren, fără ca cineva să se gândească ca scoborându-se undeva să o ia cu el.

Și cu toate aceste numărul celor ce sunt lipsiți de mijloace este foarte mare. Lipsa de lucru dăinuiește în cele mai multe orașe industriale și comerciale, cerșitul însă este oprit în cuprinsul țării. *Cerșitorii* de pe străzi, (care se dau invalizi de război) atrag însă atenția publicului, prin desemnurile și picturile ce le fac pe trotuare, sau prin cântece din gură și instrumente.

Prin diferență cu cele ce se petrec în Orient *bașcișul* este puțin cunoscut. Atât în hoteluri care au confort bun, cât și în

restaurante (cu mâncări ce nu sunt tocmăi pe gustul nostru) sau cofetării, serviciul intră în cost.

Vestitele Dumineci engleze cu magazinele și localuri de distracție închise, cu caracterul lor monoton, posomorât, plicticos etc. se întâlnesc încă prin orașele din nordul țării. În cele din sud și în special în Londra, la anumite ore de zi, se găsesse deschise câteva teatre și restaurante. Se aude muzica în anumite săli sau parcuri, chiar unele muzee își deschid porțile lor. În general însă zilele de sărbătoare, sunt zilele rezervate pe deoparte bisericii (deoarece credincioși îmbrăcați în ținută întră dimineața în catedrale sau biserici spre a-și face rugăciunile lor) pe de alta, diferitelor excursiuni din împrejurimi, stațiuni balneare, climaterice, etc.

Inlesnirile de transport pe căile ferate pentru astfel de excursii încep de Vineri și durează până Luni. — Trenurile de serviciu circulă în fiecare Duminică transpor-

tând călători cu destinații hotărâte în cel mai scurt timp posibil.

Pe lângă aceste inlesniri de transport delă sfârșitul fiecărei săptămâni, există în gări ca și la diferite societăți de transport, itinerarii întocmite prealabil, pentru a vizita tot ceace poate fi mai însemnat în cuprinsul Mării Britanii. Itinerarul ales este valabil două luni și în plata lui se cuprind transporturile făcute cu orice vehicul (trăsură, tren, vapor, etc.).

De altfel trenurile engleze exceptând cele ce vin din porturile de debarcare din sud, nu au decât clasa I și III. Aceasta din urmă prezintă aproape confortul clasei I dela noi. Respectul față de mobilierul compartimentelor ca și a cel al curățeniei, confirmă odată mai mult gradul de *educație al acestui popor* care simte de a sa datorie a erua ceace este a statului sau a vecinului întocmai ca și cum ar fi al său propriu.

Principalele orașe ale Insulelor Britanice

Londra.

Cu toate studiile planurilor din cărțile de călăuză, cu care te armezi la o călătorie prin țări și orașe necunoscute, totuși când intri (mai ales în zilele de lucru) în un oraș așa de mare ca Londra, rămâi câțva timp perplex, față de multiple impresii care-ți lovesc spiritul.

Mai întâi gara unde sosești și care (ca toate gările din Londra și din marile orașe ale Insulelor Britanice) îți prezintă mărețul său hotel deasupra liniilor ferate, construit în un stil neogotic, cu niște turnuri de toată frumuseța.

Fiecare cartier al Londrei își evidențiază apoi importanța prin clasele de locuitori care-l frecventează, sau îl locuiesc.

O circulație din cele mai intense și mai continue se vede atât în centrul metropolei, cât și în acea parte din oraș care poartă numele de cetate. Aproape toți oamenii de afaceri, își dau aici întâlnire. Și aceasta se face cu atât mai ușor, cu cât: băncile, bursa, piețele mari, docurile și întreprinderile sunt în apropiere.

Slușenia de odinoară a acestui cartier (din cauza caselor sale joase și negre), a dispărut încă din 1865. Astăzi mari palate construite din piatră de granit roșu, le-au luat locul, iar mulțimea de funcționari comerciali din ele, arată marea dezvoltare comercială a țării și orașului. După orele 7 p. m. cartierul devine liniștit, chiar pustiu, întru cât mulțimea care-l însuflețise, se răspândește prin locuințele din cartierele îndepărtate ale orașului.

Centrul orașului este situat propriu zis între cetate și West End. Acest centru este format din străzi largi, cu numeroase și bogate magazine și instituții diferite, prin care circulă o lume nu numai dornică de afaceri, dar și de studii sau chiar distracții. Căci în spațiul relativ strâmt al acestui

centru, se găsesc: muzee, galerii de pictură, cluburi, teatre, muzic halls etc. precum și cele mai importante și luxoase hoteluri și restaurante.

Cartierul Westminster este de asemenea considerat ca o cetate oficială. El conține pe lângă celebra mănăstire (Abbey), parlamentul, ministerele, palatele regale și frumoasa cazarmă a regimentului de gardă.

Cartierul West End era odinioară rezervat aristocrației și considerat ca un cartier al bogăților. Astăzi numărul acestora din urmă crescând și bariera străzilor rezervate lor, a dispărut.

Cartierul din Regents Park este locuit de burghezi. Partea Vestică este presărată cu vile foarte drăguțe. Este cartierul unde își găsesc adăpost numeroși negustori, jurnaliști, artiști, etc.

Cartierul Marylebone situat la sudul celui mai de sus, este ocupat aproape întreg de locuințele medicilor cu oarecare renume. Se mai găsesc însă aici hoteluri și pensioane bune.

Estul marelui cetății se prelungește cu regiunea numită East End și cuprinde cartierul puțin curat al populației sărace. În această parte locuiesc numeroși evrei de origine străină: armeni, ruși, poloni, etc.

Cartierele de pe malul drept al Tamisei sunt ocupate de întreprinderi, uzine și locuințele lucrătorilor.

De jur împrejurul Londrei se întind ca un inel numeroase suburbii, locuite de oameni pe care afacerile îi rețin în cursul zilei în oraș. Numeroase și confortabile mijloace de transport le stau la dispoziție, înlesnindu-le comunicația cu serviciile lor.

Se construiesc în ultimul timp la Londra clădiri mari cu numeroase apartamente, ce se vând separat.

Aceste clădiri au ajuns să aibă mare succes chiar în cartierele cele mai aristocratice.

Curiozitățile care-ți atrag atenția în Londra sunt multe și variate. Cadrul restrâns al revistei nu-mi permite decât să rezum pe cele mai principale.

În centrul orașului avem vestita piață: Trafalgar square. Nu se poate compara prin întinderea ei cu piețele similare din marele oraș de pe continent (d. e. cu Place dela Concorde din Paris). Prezintă în partea de sud marea columnă a lui Nelson (de 45 m.), iar la nord galeria națională socotită ca unul din muzeele cele mai bogate din Europa. Galeria cuprinde două părți: cea dinainte cu sălile de pictură, reprezintă diferitele școli: italiană (renaștere), olandeză, flamandă, primitivă și engleză; iar cea dindărăt cu portretele oamenilor celebri din istoria Angliei. Interesant este faptul, că alătura de personajele ce au jucat un rol în recentul războiu european, se găsește medaliaone de bronz ce reprezintă vestiți generali germani, precum și ocuparea Parisului de armata germană. Se anticipau prin aceste lucrări deci anumite fapte care nu s'au realizat.

Luând din piață direcția spre NE. și mergând pe una din străzile centrului ce poartă în lungimea ei diferite numiri (Strand, Fleet, etc.) ajungem la palatul Justiției. O clădire în stil gotic și cu un mare ceasornic suspendat deasupra trotuarului. În centrul edificiului există o frumoasă sală cu galerii care conduc la ușile numeroaselor birouri. În această sală ai ocazia să întâlnești judecătorii îmbrăcați în togele lor și cu peruce pe cap.

În mijlocul străzii din fața palatului de justiție, se găsește o coloană cu un dragon. Este locul unde regii erau întâmpinați la intrarea în cetate, cu tradiționala pâine și sare.

Tot pe această stradă se găsește „Temple”, clădire fondată de cavalerii templieri. Conține cele 4 faimoase școli de drept. În mijlocul străzii se află capela templului în stil gotic, având în interior bolți cu bogate și frumoase arabescuri, precum și pandativa ce reprezintă simbolul cavalerilor templieri (mielul și calul).

În prelungirea acestei străzi principale se găsește și catedrala St. Paul cu piața sa plină de porumbei. — Monumentala clădire are ca fațadă principală un portic compus din 12 coloane corintiene, deasupra un al II-lea cu 8 coloane și acesta suportă un fronton triunghiular al cărui bas relief reprezintă conversiunea St. Paul. În interior ai de admirat frumoase ornamenta-

țiuni, numeroase galerii (în special cea cu pereți acustici) criptele și cavoul.

Dela catedrală, mergând pe o stradă laterală ajungi la „Monument”. O coloană dorică înaltă de 61 m. Continuuând strada dai însă de marea fortăreață a Londrei numită „Tower of London”, care este construită de William cuceritorul pe ruinele unei alte vechi fortărețe.

Pe un drum puțin larg dar adânc, protejat de parapete înalte și de turnuri mărețe, pătrunzi în o incintă a fortăreței unde te primește gardieni îmbrăcați în costumul epocii mijlocii. Ei au pe cap o pălărie de catifea cu panglică, pe corp, bluze de postav negru cu cordoane roșii, iar pe piept armele Marelui Britanii și literile G. R.

Treci mai întâi pe lângă o poartă boltită (numită a trădătorilor) care acoperă o scară ce conduce în Tamisa. Este locul pe unde intrau în fortăreață prizonierii acuzați de înaltă trădare. La partea superioară a bolței există un fel de grilaj înalt unde se expuneau craniile celor decapitați. În fața porții se înalță așa zisul turn sângărând, unde au fost asasinați cei doi fii ai lui Eduard IV, din ordinul unchiului lor Richard III.

Te urci pe scări la câmpul de paradă, ce ocupă mijlocul incintei. Aici are locul de execuție al condamnaților. Ți se arată piatra pe care a fost executată Ana Bolegn și fereastra clădirei de unde Jane Grey asistă la executarea soțului său. În fața incintei este o cazarmă și White Tower cu cele 4 turele. Către stânga o biserică în stil normand transformată în muzeu cu diferite arme și instrumente de tortură (numeroase securi și căpătâie de execuție).

Tot în interiorul incintei se găsește și capela Sf. Petru precum și camera de bijuterii unde poți admira toate diamantele și briliantele casei regale încă din timpurile cele mai vechi.

În apropierea fortăreței avem monumentală punte Tower Bridge.

Admirăm arta cu care sunt lucrate în special cele două turnuri gigantice și pătrate, înalte de 61 m. și cari sunt așezate pe stâlpi puternici de granit.

Dacă puntea dintre aceste turnuri este mobilă, avem în schimb la 35 m. înălțime, o altă punte fixă, care permite trecerea pietonilor atunci când cea de jos este ridicată.

De pe aceste punți ți se deschid priveliști mărețe pe Tamisa, spre basipurile sale, către docuri (care se întind pe vre-o 10 hectare) și spre yastele întreprinse, care

pot conține până la 130,000 tone mărfuri.

Din acest loc, te poți duce cu un tramvaiu, la vestitul tunel de sub Tamisa. Tunelul este construit la 5 m. sub apă și este asurzitor prin șgomotul făcut de numeroasele vehicule ce merg prin el.

Răscrucea centrală a cetății Londrei este mărginită de edificii publice importante. Aici poți admira: bursa de comerț cu cele 12 colonne corintiene; banca Angliei edificată pe o întindere de $\frac{1}{2}$ hectar; reședința oficială a primarului (Lord Maire) cu cele 6 colonne corintiene etc.

Tot în acest centru ai ocazia să admiri foarte multe biserici, fiecare cu stilul și însemnătatea sa istorică, multe squaruri, gări, muzee din care cel mai important este British Museum.

Clădirea acestui muzeu, este încreștă între străzi cu edificii înalte, care iau din perspectivă. Are totuși ca fațadă un portic cu 44 coloane ionice și o scară largă de 40 m. În interior se găsește zeci de camere și săli din care: unele sunt rezervate bibliotecii (una din cele mai bogate și mai bine organizate din lume); altele pentru colecțiile de artă: egipteană, asiriană, greacă și romană. Obiecte și ceramică în bronz, numeroase monede, desemnuri, gravuri, etnografie, etc. abundă în fiecare din aceste săli. De admirat în special este sala „Elgin's Marbles” cu faimoasele statui originale din Atena.

Mergând în direcția de Sud a pieței „Trafalgar S.” ajungi la Whitehall, un mare palat în stilul renașterii, o fostă reședința arhiepiscopală. Clădirea are numeroase săli din care unele ocupate cu diferite servicii, altele libere și demne de vizitat. În fața Whitehallului se află un monument plin de coroane. Continuând drumul spre cheiul Tamisei ajungi la vestitul palat al Parlamentului. Clădirea are numeroase ferestre gotice, blasoane, arabescuri, sculpturi, statui a foștilor suverani englezi și cele 3 mari turnuri, din care cel cu orologiu, are un cadran dorat cu o circumferență de circa 26 m. În partea vestică a parlamentului este Westminster Hall (un rest din vechiul palat distrus în 1834) și grădina parlamentului. În partea sudică dăm de Westminster Abbey, o mănăstire unde au fost înmormântați — până la o epocă recentă — suveranii englezi.

Exteriorul mănăstirii este în stil ogival cu crucea latină. Are turnurile în stil gotic și grec, iar portaliile frumos sculptate. În interior se pot admira: frumoasele ornamentațiuni ale capetelor; fotoliul de încoro-

urare cu piatra de „seone” ce a servit odinioară regilor scoțieni (se zice că această piatră ar fi servit de pernă și lui Iacob); vitrourele ferestrelor cu rosacele vechi și moderne; în sfârșit numeroasele cavouri, monumente și morminte priintre care și acei al eroului necunoscut.

Pot zice că întreaga biserică este un muzeu plin de statui, busturi, medalioane, basreliefuli, etc. Tot aici se găsește o sală cu figuri de ceară care reprezintă personaje ce au jucat un rol deosebit în istoria Angliei precum și o sală cu fresce, în care pătrunzi încălțat cu papuci, pentru a nu strica frumosul mozaic al pardoselei.

Westminster Bridge ca și celelalte punți de pe Tamisa îți deschide în colțuri diferite, variate panorame atât pe fluviu cât și pe țărături, în special spre partea cheiului care poartă numele de Victoria Embarkament. Această parte are un squar și un obelisc (Cleopatra) așezat între doi mari sfynxi. Este locul de unde poți lua vapóru pentru excursii pe Temisa.

Tot în această parte a Londrei poți vizita încă: galeria națională a artei britanice, unde se găsește peste 1000 picturi, sculpturi și desennuri ale artiștilor englezi; precum și marile palate ale suveranilor englezi.

Aceste din urmă cuprind Buckingham Palace, reședința actualilor suverani; St. James Palace, reședința de odinioară a suveranilor (și în care se mai țin anumite recepțiuni) precum și Mariborough House ocupat de regina Alexandra. Clădirile sunt așezate între marile parcuri ale Londrei: St. James, Green Park și Hyde Park. Toate aceste parcuri au pajiști și boschete cu plantațiuni și flori variate, răspântii cu statui frumoase, lauri încântătoare și alea mărginite de arbori majestuoși.

Iarba din parcuri este pășentă în zilele de lucru de numeroase oi, iar în zilele de sărbătoare mulțimea de oameni care le înșuflește, se delectează, preumblându-se pe jos sau cu barca, ascultând vre-o muzică, sau discursurile înflăcărâte ale vre-unui propagandist.

La nord de St. James Palace se găsește Pall Mall sau cartierul Cluburilor, care joacă un rol așa de mare în viața londoneză.

În partea Nord-Vestică a Londrei se găsește străzile cu importanță și renume deosebit în special Piccadilly care traversează cartierele aristocratice ale Londrei și Oxfordstreet cu numeroase și bogate prăvălii indigene și străine. Tot în această parte

avem: drăguțul squar Leicester, universitatea, royal Academy unde de obicei se instalează salonul anual de pictură, Victoria and Albert Museum destinat educației artistice și științifice a națiunii (în special claselor industriale), muzeul de istorie naturală; muzeul cu figuri de ceară (Tussand's Wanwork); grădina Kensington și frumosul parc Regents întins pe o suprafață de circa 200 hectare. Mergând pe aleea principală a parcului ajungi la grădina botanică și la cea zoologică. Această din urmă are diferite specii de animale, instalate în condițiuni, ce reproduc cât mai mult posibil mediul natural.

În apropierea regents street se găsește marea sală de concerte populare (Queen's hall). În cursul anului ai ocazia a auzi în această sală: muzica clasică de cameră cu soluri de voci sau instrumente; concerte filarmonice, recitaluri etc.

Teatrul operii din Londra conține de altfel foarte multe elemente indigene, care permit să se joace toate operele clasice, cu decoruri cât se poate de frumoase.

Londra excelează însă prin diferite opere, unde dansurile moderne sunt jucate cu multă abilitate și însuflețire.

Nu ne putem închipui a face o vizită la Londra fără a merge și în împrejurimi.

Printre numeroasele excursii din împrejurimi, cea de pe Tamisa, este fără îndoială, cea mai frumoasă și mai convenabilă.

Se poate călători cu vaporul până la Windsor, iar acei ce nu au timpul disponibil, vor rămâne mulțumiți mergând și până la *Hampton Court Palace*.

Dacă Tamisa în jos de puntea London Bridge nu oferă decât aspectul vieții pur comerciale în susul punții, ea oferă una din privesțile cele mai frumoase din lume.

Farmedul privesții începe dela localitatea Richemond. Totuși încă dela Putney, Tamisa începe să fie acoperită de numeroase bărci în care lumea mănâncă, se repauzează sau se delectează la sunetul cântecelor de gramofon; iar țărnicurile ei mărginesc frumoase vile cu grădinițe cât se poate de cochete.

La 4 mile de Putney, se găsește Kew bridge, în apropierea renumitei grădini (Kew gardens). Aceasta grădină se întinde peste 100 hectare și cuprinde în partea estică: numeroase seri de flori și plantațiuni (a orhideelor, victoria regia, palmieri și a diferitelor climate: rece, toridă, temperată etc.). Esti nevoit de multe ori să ureci pe scări strănte etajate la numeroasele seri

pentru a observa mai deaproape frumoasa vegetație ce o cuprinde. În partea vestică a grădinei se găsește: arbori masivi dispuși cu multă artă, ale numeroase și largi, boschete de arbuști și pajiști întinse cu variate flori, în special rhododendroni. Un mare lac, basinuri cu nufăr, diferite pagode și temple (romane) completează cuprinsul acestei grădini. Tot în partea estică a grădinei, se găsește și câteva clădiri de lemn unde sunt expuse pentru studii obiectele ce se pot obține prin industria lemnului și a scoarței.

Panorama ce oferă ochilor călătoria pe Tamisa dintre Richemond și Hampton Court Palace, întrece toate așteptările. Vilele drăguțe cu grădinițele lor întinse până la apa fluviului, păr niște miniaturi de carton. Din distanță în distanță, țărnicul este întretăiat prin buchete de arbori, prin parcul vre-unui castel și prin mici sate sau orașele, care iau aspectul unor porturi pitorești.

Hampton Court Palace este cel mai mare palat regal din Anglia. În el, vezi un amestec bizar de construcții vechi și edificii moderne, dispuse în jurul a 3 curți, împodobite cu statui de împărați romani.

În interior castelul are numeroase săli și galerii cu tablouri. De remarcat bucătăria și vestita pivniță a regelui Henric VIII. Grădina palatului este foarte frumos aranjată și prezintă printre alte curiozități, o viță de vie plantată în 1768, ale cărei ramuri au umplut o seră întreagă. Una din ramuri are o lungime de 100 m. Vița de vie produce anual 2000—3000 struguri negri.

Tot printre excursiile frumoase dar ceva mai depărtate de Londra se poate socoti și aceea ce s'ar face la celebrul oraș Oxford.

Oxford.

Dintre toate orașele Angliei Oxfordul este acela, care prin puterea intelectuală, a prezidat cel mai mult la emanciparea religioasă și la desvoltarea politică a poporului englez.

Oxfordul este cetatea creștină cea mai de admirat, de oarece nici un oraș cultural, nu posedă atâtea monumente și nu a văzut ieșind din școlile sale mai mulți scriitori, reformatori, filosofi, oameni politici și de acțiune, care să lase urme așa de profunde în istoria Angliei și chiar a Europei. Nici un oraș deci nu a putut exercita un timp așa lung (aproape 700 ani) o influență asupra rasei atât cât a exercitat-o Oxfordul.

Oxfordul își are un rival în Cambridge.

Cei autorizați mi-au spus, că acesta din urmă s'ar bucura de un prestigiu mai mic.

Oxfordul are 26 biserici și 30 edificii celebre, care ar merita să fie vizitate atât din punct de vedere artistic, cât și al însemnătății istorice. Aspectul orașului este întru câtva curios. Numeroasele și diferitele turnuri ale colegiilor universitare și bisericilor, fațadele sculptate ale castelelor sau clădirilor mănăstirești, bolțile de intrare, străzile și bulevardele, togele și beretele profesorilor etc. îi dau un caracter special medieval. Clădirea universității nu are nimic deosebit, în schimb colegiile universitare cu clădirile, capelele și grădinile lor atrag atenția din primul moment. Este de ajuns ca din cele 22 colegii (cu un total de 4000 studenți și 60 profesori, fiecare student poartă insignia colegiului respectiv), să vizitezi câteva pentru ați face o idee și o bună impresie de ele.

Christ Church College, are numărul cel mai mare de studenți și este considerat ca centrul academiilor. Mărețele clădiri ale acestui colegiu sunt aranjate în formă de pătrat. Dacă pridvoarele (asemănătoare celor dela mănăstiri) sunt de admirat, hallul cu superba sa scară, este cea mai perfectă construcție de Oxford.

Mary Magdalen College, are o superbă clădire înălțată prin 3 turnuri. Pridvoarele sunt cele mai frumoase din Anglia.

New College, are o intrare monumentală și o capelă vestită, iar Balliol College păstrează părți construite în evul mediu etc.

Dintre biserici St. Marys se remarcă prin turnul și clopotnița sa în piramidă, St. Petru ca cea mai veche în stil roman etc.

Nu putem termina rezumatul descrierii orașului, fără a nu aminti: frumoasele sale biblioteci (Bodleiana cu manuscrise din sec. 4-lea și Radcliffe); faimosul teatru octogonal (Scheldonian), galeriile de artă ale universității, și frumosul său muzeu cu antichități (Ashmoleen).

O călătorie făcută la *Liverpool* cu scopul de a trece în Irlanda, mă obligă a schița în câteva cuvinte și acest oraș al Angliei.

Desvoltarea Liverpoolului ca și a Manchesterului (alt oraș industrial al Angliei) este de dată recentă. Liverpool este considerat după Londra ca cel mai important port comercial al Angliei. Docurile sale au o întindere de circa 80 hectare, iar cheiurile și întreprinderile sale ocupă aproape 7 mile.

Orașul este considerat ca un cartier general al serviciilor maritime din toate țările

din lume. Dacă la început comerțul său se făcea cel mai mult cu India occidentală, astăzi relațiile cu Statele-Unite, îi aduc un aport important.

Printre industriile locale aceea a grâului, a zahărului, ferului, oțelului și produselor chimice, ocupă primul plan.

În afară de portul său sublim, pe care-poți vizita cu un tren special, orașul prezintă încă curiozitățile sale. În jurul squarului St. Georges se găsește grupate edificiile cele mai mari și mai frumoase ale orașului (galeria de pictură, muzeul de istorie naturală, bibliotecă, oficiul municipal etc.) Catedrala sa încă neterminată, este o clădire care impune prin masivitatea și măreția sa arhitectonică. Bursa (în stilul renașterii). Vama (în stil ionic) Townhall (în stil corintian) precum și drăguțele sale parcuri, merită a fi vizitate.

Dintre orașele Scoției vouă schița în primul loc capitala sa, *Edimburg*.

Edimburgul, constituie prin istoricul și situația sa topografică, una din cetățile cele mai romantice și mai pitorești din Europa.

Străzile Edimburgului au fost în numeroase rânduri, teatru de luptă a diferitelor familii nobile și a crimelor celebre, căci pe aceste străzi și în acest oraș, a fost asasinat contele Douglas, Darnley (al doilea soț al reginei Maria), marchizii Montrose și Argyll etc.

Luptele au existat nu numai între familii, dar între sectele religioase precum și pentru independența țării și a orașului. Ele au durat până aproape de 1800 când prin unirea definitivă cu Anglia, țara realizează un progres constant.

Marii scriitori: Hume, Robertson și în special Walter Scott, contribuiri prin lucrările lor, la cunoașterea capitalei și a țării lor.

La origină orașul avusese două puncte principale: fortăreața înconjurată de stânci și palatul Holyrood. Un singur drum le unea. Cu timpul de o parte și de alta a drumului se construiesc case și se deschid străzi. Pentru apărarea orașului s'a construit un zid puternic. De teama inamicului, populația își construia clădiri în interiorul zidului și odată cu creșterea populației, creștea și numărul etajelor (15—17). Cămeni de toate clasele sociale trăiau amestecați în acest spațiu restrâns. Numai sub domnia lui George III, clasa avută începe să-și facă case în afara zidurilor. An cu an bogătașii își înmulțesc locuințele și contribuie la înfrumusețarea orașului. Partea

veche a orașului (cu casele vechi) rămâne rezervată clasei sărace. Numai în timpul din urmă, aceste locuințe vechi primesc ameliorări, sau sunt înlocuite cu clădiri moderne.

Ceeace îți atrage privirea imediat ce ieși din gara orașului, este frumoasa fortăreață cu castelul său. În fața castelului există o esplanadă pe care fac de obicei exerciții trupele din oraș. Între esplanadă și castel se găsește o punte mobilă.

Cu toate întăririle sale naturale, castelul a fost luat cu asalt în numeroase rânduri de englezi, de inimicii reginei Maria ca și de proprii săi parlamentari.

Pe un drum mărginit de ziduri înalte ajungi la o cazarmă, care are în apropierea sa vestitul tun, ce anunță orașului prin lovituri ora 1 p. m. O capelă a reginei Margareta, îți indică locul celui mai vechiu cult din țară. Apartamentele reginei Maria, hallul vechiului parlament ca și camera de bijuterii a suveranilor Scoției, merită toată atenția.

Palatul Holyrood cu mănăstirea sa, a suferit de asemenea asedieri și incendii.

Edificiul actual are o formă dreptunghiulară din care trei părți sunt moderne. În interior se vizitează: sala de bauchete, galeria cu tablourile suveranilor scoțieni, apartamentul lui Darnley cu covoarele sale frumoase și apartamentul reginei Maria Stuart. Acest din urmă cuprinde: sala de audiență, camera de culcare cu patul acoperit de cuverturile vechi și cutia de lucru a reginei și cabinetul său de toaletă ce conduce la o mică cameră, unde regina obișnuia să supeze și în care a avut loc moartea favoritului său Rizzio, ucis chiar sub ochii săi. Mănăstirea mai păstrează ziduri cu pietre comemorative, o parte din capelă, morminte și cavouri, din care cel mai important este cel regal restaurat de regina Victoria. Parcul regal cu puțini arbori, conține câteva poteci drăguțe, o columnă și un rând de stânci în formă de semilună.

Catedrala orașului, are domul în formă de coroană imperială. Interiorul reparat de curând, prezintă galerii drăguțe, ziduri împodobite cu drapel scoțiene și mormintele celor doi marchizi Montrose și Argyle, care s'au dușmănit în tot timpul vieții lor.

Universitatea, Parlamentul, Muzeul și Galeria națională, nu prezintă nimic deosebit în arhitectura și conținutul lor. Infirmeriile regale adică spitalul, este instituția care prin numărul și măreția clădirilor ca și prin confortul lor uimește pe oricine.

Printre alte curiozități ale orașului, trebuie să menționem: monumentul martirilor,

casa veche a mareului reformator John Knox și în special grădinile și locurile de plimbări.

Una din plimbări este la așa zisul Colton Hill, un munteșor care poartă în vârf un monument a lui Nelson. Se mai găsește aici: monumentul lui Dugald Stewart, două observatoare și niște stâlpi masivi ce ar imita Panteonul.

Grădina publică așezată în laturea străzii principale, constituie locul de preumblare obișnuit al populației edimburgheze. Aici avem o priveliște superbă asupra fortăreței și asupra coloniei vecine, iar seara numeroasele lumini dau acestor părți un efect din cele mai pitorești.

Printre numeroasele statui care împodobesc aceste grădini trebuie să remarc pe cea a lui Walter Scott încunjurat de alte mici statui, ce reprezintă personaje din romanele sale.

Portul Edimburgului este la localitatea Leith și are un caracter pur comercial. Plaja Edimburgului este la Portobello. Această întinsă plajă are un bulevard cu un parapet bine lucrat, mărginit de numeroase hoteluri, restaurante chiar, locuri de distracție. Frumoasa plajă este plină în zilele de sărbători de mulțimea de cetățeni care se repezesc sau se delectează cum crede mai bine.

Împrejurimile Edimburgului cu ruine importante sau vârfuri de munți vrednici de admirat sunt des vizitate de turiști. În special lumea se duce cu numeroase vehicule (ce le stau la îndemână) la vestitul pod Forth Bridge, ce trece peste golful Firth of Forth și a cărni lucrare de artă, constituie un omagiu ce poate fi adus științei arhitectonice moderne.

Printre excursiile mai depărtate se pot socoti acele *dela lacurile Scoției și dela Valea Trossach's*. Valea Trossach's, imortalizată prin scrierile lui Walter Scott, constă din vaste stânci îngrămădite în fundul unui mare defileu împădurit.

Ajungi la această vale luând trenul până la Aberfoyle și apoi o trăsură înaltă (te urci în ea pe scară) trasă de cai mari scoțieni, care te conduce până la lacul Katrine. Calea prin munte este extrem de pitorească. La început urci muntele având o priveliște superbă asupra văii Forthului, apoi îți scobori (de partea opusă) intrând în valea Grossach's ce-ți oferă o priveliște din cele mai încântătoare asupra lacului Venachay și Achray.

Dela lacul Achray până la debarcaderul lacului Katrine, mergi prin pădure pe o

șosea splendidă care-ți prezintă la fiecare cotitură și luminii, peisaje noi și frumoase.

Mergând cu vaporul pe lacul Katrine treci pe lângă insula pitorească descrisă de W. Scott în poemul său *The Lady of the Lake*. Pe măsură ce înaintezi pe lac, fărurile își pierd încet cu încetul vegetația lor și devin stâncoase.

La Stronlacher te așteaptă iarăși o trăsură, care te conduce la Inversnaid, unde se găsește un frumos și elegant hotel cu restaurant, iar în apropiere vestita groată Rob Roy. De aci și până la Balloch călătorești iarăși cu vaporul pe lacul Lomond.

Acest lac este considerat ca cel mai mare din Scoția. Priveliști încântătoare ai, atât asupra colinelor și localităților care-l împresoară, cât și asupra muntelui Lomond. Numeroasele insule de pe lac acoperite de o bogată vegetație măresc și mai mult farmecul acestei călătorii.

Dacă o călătorie la lacurile Scoției este recomandată pentru orice turist, nu mai puțin o alta în *nordul Scoției* îți poate aduce plăceri și impresii noi, întrucât coasta dinspre marea nordului amintește în anumite părți pe aceea a Norvegiei.

Această coastă (pe marginile căreia poți călători cu trenul) are marginile uneori răpoase, altele stâncoase, cu deschizături sau golfuri mai mult sau mai puțin mari și în care marea se precipită în mod sgomotos.

Am întreprins o astfel de călătorie până la Aberdeen. Ajungi la acest oraș trecând prin numeroase localități din care unele cu plăji dragute, altele cu însemnătate istorică sau comercială. Astfel: orașul Dundee este supranumit și regatul pescuitului, în special al balenelor și focelor; Montrose oferă castelul său vestit, iar Perth (zis și orașul frumos al Scoției) își păstrează o situație pitorească, între două coline înverzite etc.

Aberdeen sau cetatea de granit (de oarece are casele construite din granit cenușiu) este un oraș modern și frumos atât prin străzile cât și edificiile sale. Oficiul municipal se găsește în o clădire cu turnuri înalte, de unde poți avea o frumoasă priveliște asupra întregului oraș. Clădiri cu turnulețe asemănătoare, sunt destul de numeroase.

O piață mai mare constituie „*Union Terrasse*” cu gigantica statuă a lui Robert Burns și cu o grădină în terasă, — de toată frumusețea.

Universitatea conține mai multe muzee publice și pentru studiile studenților, precum și un turn înalt de 77 m. Tot de universitate depinde așa zisul Kings College, un

edificiu din vechiul oraș și care are un dom în formă de coroană imperială. Tot în acest colegiu găsim și o capelă cu sculpturi în lemn și cu câteva morminte însemnate.

Aberdeen are vre-o 6 parcuri care de care mai frumoase și mai bine întreținute.

Portul cuprinde un basin cu vre-o 3 docuri și o mare hală de pește.

O preumblare la îmbucătura în mare a celor două râuri care-l udă (Dee și Don), îți lasă de asemenea impresii plăcute. La Don se vede vechea punte, la care face aluzie Byron în lucrarea sa „*Don Juan*”, când zice că: „se va sfărma numai atunci, când va fi trecut de fiul unic al unei mame care va călări pe unicul fiu al unei epe”.

Un oraș comercial al Scoției care poate rivaliza Liverpoolul Angliei, este *Glasgow*.

Situat pe un mare râu (Clyde) făcut navigabil pentru vasele de mare tonaj, Glasgow este un oraș modern, care de și are numeroase edificii și monumente, totuși nu oferă vre-o importanță deosebită pentru turist.

Fabricile numeroase domină prin coșurile lor edificiile publice și arată nu numai progresul industrial, dar și spiritul întreprinzător al populației.

Împrejurimile atât de bogate în fier și cărbune contribuie de asemenea la dezvoltarea industriei, iar introducerea vaporului face să fie considerat ca cel mai mare oraș din lume în construcția năvilor de comerț.

În centrul orașului se găsește așa numitul *squar George*, înconjurat de edificiile cele mai mari și mai importante ale orașului (poștă, primărie etc.). Tot în apropiere se găsește Catedrala și strada principală cu prăvăliile mari și bogate. Spitalul (Royal Infirmary), cimitirul, parcul *Kelvii-grave* (lângă care se găsește universitatea și galeria de pictură) merită toată atenția.

O vizită în port îți arată importanța sa comercială.

Numărul mare al lucrătorilor fără lucru, care se preumblă pe străzi, cu priviri provocatoare manifestând uneori față de burghezii (prin placarde, însemnări cu creta pe trotuare etc.), îți lasă o impresie nu tocmai plăcută și chiar ca proletar intelectual, cauți să-ți scurtezi timpul de ședere în localitate.

Dublina capitala Irlandei este un oraș și tuat admirabil pe fărurile unui râu care se varsă în marea Irlandei.

Toate instituțiile și edificiile mai principale sunt aranjate în apropierea frumoasei

grădini (un adevărat parc.) cu statuia equestră a lui George II. Vom găsi deci în această parte: banca Irlandei (unde a fost odinioară parlamentul) în stil corintian; universitatea care are în față statuile marilor lor savanți; galeria națională cu frumoase colecțiuni de pictură și sculptură; muzeul cu numeroase antichități din care remarcăm: broșa lui Tara, clopotul lui St. Patrik și caliciul lui Ardagh.

Către sudul orașului se găsește catedrala St. Patrik, cea mai veche clădire a creștine (reconstruită în parte în 1200). În interiorul acestei catedrale se găsește monumente ridicate în memoria personalităților celebre din istoria Irlandei, precum și drapelul, săbiile și căscile cavalerilor de St. Patrik, care obișnuiau să se reunească aici.

Una din clădirile monumentale, care arată puternica producție industrială, este fabrica

de bere Guinness. Această fabrică cuprinde cu sălile și magazinele sale foarte multe străzi ale orașului și o vizită prin ea se impune.

Unul din cele mai mari parcuri din lume se pare că-l are tot Dublinul. Este așa numitul Phœnix Park.

Avem aici tot ceea ce imaginația poate crea, ca frumusețe în aranjament, peluse, bosquette, lacuri, pavilioane, etc. În mijlocul parcului un obelisc al lui Wellington, domină împrejurimile. În parc se găsește și o bogată grădină zoologică.

Imprejurimile Dublinului încă merită a fi vizitate, în special localitatea Bray, unde abundă locuri frumoase, văi încântătoare, cascade și înălțimi înecunute de numeroase și vechi locuințe primitive (Cromlechs) și de pietre druidice.

